

Suvestinė redakcija nuo 2017-10-10

Nutarimas paskelbtas: Žin. 2004, Nr. [26-842](#), i. k. 10410LKNUTA0N-1(90)

VALSTYBINĖ LIETUVIŲ KALBOS KOMISIJA

N U T A R I M A S

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TERMINŲ BANKO METODIKOS PATVIRTINIMO

2004 m. vasario 2 d. Nr. N-1 (90)

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo (Žin., 2004, Nr. [7-129](#)) 2 straipsnio 5 dalimi, Valstybinė lietuvių kalbos komisija n u t a r i a:

Patvirtinti Lietuvos Respublikos terminų banko metodiką (pridedama).

KOMISIJOS PIRMININKĖ

IRENA SMETONIENĖ

PATVIRTINTA
Valstybinės lietuvių kalbos komisijos
2004 m. vasario 2 d. nutarimu Nr. N-1 (90)
(Valstybinės lietuvių kalbos komisijos
2017 m. spalio 5 d. nutarimo Nr. N-3 (162) redakcija)

LIETUVOS RESPUBLIKOS TERMINŲ BANKO METODIKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikos terminų banko metodikos (toliau – Metodika) tikslas – nustatyti Lietuvos Respublikos terminų banko (toliau – Terminų bankas) kūrimo, tvarkymo ir naudojimo taisykles, apibrėžti jo valdytojo ir tvarkytojo funkcijas ir teises, taip pat vartotojų funkcijas, teises ir pareigas, struktūrą, informacijos vienetus, apibūdinti Terminų banko informacinės sistemos techninius duomenis, reikalavimus, funkcijas siekiant užtikrinti nuoseklų sunormintų lietuvių kalbos terminų vartojimą, ypač Lietuvos Respublikos teisės aktuose, sukurti bendrą įvairių valstybės institucijų informacinę sistemą, prie kurios galėtų prisijungti ir duomenis teikti kiti fiziniai ir juridiniai asmenys ir kuria galėtų laisvai naudotis ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje dirbantys įvairių sričių specialistai.

2. Šioje Metodikoje vartojamos sąvokos:

2.1. **Lietuvos Respublikos terminų banko informacinė sistema** (toliau – LRTB IS) – duomenų bazė ir techninių, programinių bei organizacinių priemonių visuma, užtikrinanti Terminų banko kompiuterinį įgyvendinimą ir veikimą.

2.2. **Terminų bazė** – metodiškai sutvarkytas kurios nors dalykinės srities terminų straipsnių rinkinys ar tokių rinkinių visuma.

2.3. **Archyvinis termino straipsnis** – Terminų banke saugomas ankstesnis termino straipsnis.

2.4. **Terminų banko archyvas** – archyvinių terminų straipsnių visuma.

Kitos šioje Metodikoje vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos terminų banko įstatyme vartojamas sąvokas.

II. TERMINŲ BANKO VALDYTOJAS IR TVARKYTOJAS, VARTOTOJAI

3. Terminų banko valdytojas ir tvarkytojas yra Valstybinė lietuvių kalbos komisija (toliau – Kalbos komisija).

4. Valstybės institucijos, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys, gavę Terminų banko valdytojo ir tvarkytojo leidimą, yra Terminų banko registruotieji vartotojai pagal jiems suteiktas teises.

5. Visi interneto vartotojai gali būti neregistruotieji Terminų banko vartotojai, galintys matyti Terminų banko aprobuotų, teiktinų terminų straipsnius, neteiktinus terminus.

III. TERMINŲ BANKO VALDYTOJO IR TVARKYTOJO FUNKCIJOS IR TEISĖS, REGISTRUOTŲJŲ VARTOTOJŲ FUNKCIJOS, TEISĖS IR PAREIGOS

6. Terminų banko valdytojas ir tvarkytojas atlieka šias funkcijas:

6.1. organizuoja ir koordinuoja Terminų banko duomenų pildymą, atnaujinimą, LRTB IS priežiūrą, tobulinimą ir atnaujinimą;

6.2. nustato darbo vietas, iš kurių įrašoma Terminų banko terminų statuso pažyma (*aprobuotas, teiktinas, neteiktinas*), aprobuoti, teiktini ir neteiktini terminai įtraukiami į Terminų banką, keičiami ar šalinami iš Terminų banko, sudaromi archyviniai terminų straipsniai;

6.3. nustato registruotųjų vartotojų teises ir prieinamos informacijos apimtį;

- 6.4. administruoja registruotųjų vartotojų slaptažodžių sistemą;
- 6.5. užtikrina Terminų banko registruotųjų vartotojų prieigą prie LRTB IS, sustabdo, atnaujina ir (arba) koreguoja jų prisijungimo prie LRTB IS teises;
- 6.6. informuoja registruotuosius vartotojus – terminų straipsnių teikėjus apie jų tvarkomų terminų straipsnių duomenų trūkumus, netikslumus ir pan.;
- 6.7. užtikrina nenutrūkstamą LRTB IS veikimą ir jos atnaujinimą nenumatytais atvejais;
- 6.8. reikiamomis priemonėmis organizuoja ir užtikrina LRTB IS saugą, prižiūri, kaip laikomasi jos reikalavimų;
- 6.9. konsultuoja Terminų banko vartotojus LRTB IS veikimo klausimais;
- 6.10. prireikus organizuoja keitimąsi Terminų banko duomenimis su kitomis informacinėmis sistemomis;
- 6.11. užtikrina Terminų banko duomenų apsaugą ir saugų jų perdavimą kompiuterių tinklais (automatiniu būdu);
- 6.12. atlieka kitus su Terminų banko tvarkymu susijusius darbus.
7. Registruotieji vartotojai – terminų straipsnių teikėjai atlieka šias funkcijas:
 - 7.1. tvarko savo prižiūrimos srities terminų straipsnius (jų rinkinius);
 - 7.2. rengia terminų straipsnių rinkinius Terminų bankui;
 - 7.3. taiso, tikslina savo teikiamus terminų straipsnius (jų rinkinius), atsižvelgdami į Kalbos komisijos paskirtų ekspertų ir Terminologijos pakomisės išvadas;
 - 7.4. keičia savo slaptažodžius ne rečiau kaip kas tris mėnesius.
8. Terminų banko valdytojas ir tvarkytojas turi teisę:
 - 8.1. prieiti prie visų Terminų banko, įskaitant ir registruotųjų vartotojų – terminų straipsnių teikėjų rengiamus terminų straipsnius (jų rinkinius), duomenų;
 - 8.2. reikalauti, kad registruotieji vartotojai – terminų straipsnių teikėjai ištaisytų klaidingus ir (arba) netikslius terminų straipsnių duomenis;
 - 8.3. nesvarstyti ir (arba) netraukti į Terminų banką neparengtų, t. y. nesutvarkytų kalbiniu požiūriu, nepataisytų atsižvelgiant į ekspertų ir (arba) Terminologijos pakomisės išvadas ir pan., terminų straipsnių (jų rinkinių);
 - 8.4. naudotis Terminų banko archyvu peržiūros teise.
9. Registruotieji vartotojai – terminų straipsnių teikėjai turi teisę:
 - 9.1. pildyti, taisyti, šalinti savo rengiamus, bet į Terminų banką dar neįtrauktus terminų straipsnius (jų rinkinius);
 - 9.2. naudotis kitų terminų straipsnių teikėjų rengiamais terminų straipsniais (jų rinkiniais), neįtrauktais į Terminų banką, peržiūros teise;
 - 9.3. vartoti taisyklingus Terminų banko terminus savo kuriamose ir naudojamose duomenų bazėse, rengiamuose dokumentuose ir kt.
10. Kiti registruotieji vartotojai turi teisę:
 - 10.1. matyti Terminų banko aprobuotų, teiktinų terminų straipsnius ir neteiktinus terminus;
 - 10.2. matyti Terminų banko valdytojo ir tvarkytojo jiems paskirtus Terminų bankui rengiamus terminų straipsnius (jų rinkinius), prireikus teikti dėl jų pastabas.
11. Registruotųjų vartotojų – terminų straipsnių teikėjų pareigos:
 - 11.1. pateikti į Terminų banką dalykiniu ir kalbiniu požiūriu sutvarkytus terminų straipsnius (jų rinkinius);
 - 11.2. per 10 darbo dienų nuo pateiktų ekspertų ir (arba) Terminologijos pakomisės išvadų pataisyti terminų straipsnių netaisyklingus, netikslius ir pan. duomenis ir pataisytus terminų straipsnius (jų rinkinius) per LRTB IS pateikti Kalbos komisijai;
 - 11.3. pateikti asmenų, atsakingų už terminų straipsnių (jų rinkinių) tvarkymą, vardinius sąrašus, taip pat nedelsiant pranešti apie šių sąrašų pakeitimą Terminų banko valdytojui ir tvarkytojui.
12. Kitų registruotųjų vartotojų pareigos:
 - 12.1. užtikrinti gautos Terminų banko informacijos apsaugą;

12.2. informuoti Terminų banko valdytoją ir tvarkytoją apie neteisėtus bandymus pasinaudoti Terminų banko duomenimis;

12.3. informuoti Terminų banko valdytoją ir tvarkytoją dėl savo, kaip Terminų banko registruotųjų vartotojų, statuso pratęsimo arba jo išankstinio atsisakymo, gautų duomenų sunaikinimo.

IV. TERMINŲ BANKO STRUKTŪRA

13. Valstybės institucijos teikia į Terminų banką terminų straipsnius (jų rinkinius), suskirstytus pagal įstatymų ir kitų teisės aktų joms pavestas sritis (sritys gali būti skirstomos į posričius). Kitų juridinių (mokslo institucijų, aukštųjų mokyklų ir kt.) ir fizinių asmenų teikiami terminų straipsniai gali būti skirstomi pagal Mokslo sričių, krypčių ir šakų klasifikaciją.

14. Pagrindinis Terminų banko vienetas yra termino straipsnis. Jį sudaro:

14.1. sąvokos srities žymuo;

14.2. kalbos žymuo;

14.3. terminas;

14.4. apibrėžtis;

14.5. termino gramatiniai duomenys: kalbos dalis, giminė, skaičius; kirčiuotė;

14.6. termino atitikmenys kitomis kalbomis: anglų, vokiečių, prancūzų, rusų, lotynų ir kt., jų gramatiniai duomenys: kalbos dalis, giminė;

14.7. termino sinonimai ir variantai;

14.8. termino kilmė;

14.9. termino santrumpos;

14.10. termino pavyzdžiai;

14.11. termino priedai: simboliai, formulės, paveikslai, grafikai, garsai ar kt.;

14.12. termino teksto šaltinis (-iai);

14.13. pastabos: šaltinio pastabos, redakcinės pastabos dėl termino;

14.14. termino statusas: aprobuotas, teiktinas, neteiktinas;

14.15. termino statuso suteikimo data;

14.16. termino teikėjo atpažinties numeris;

14.17. terminą įrašiusio asmens žymuo;

14.18. termino įrašymo data;

14.19. terminą keitusio asmens žymuo;

14.20. termino keitimo data.

15. Keičiamas ar šalinamas iš Terminų banko termino straipsnis įrašomas į archyvą. Archyvinį termino straipsnį sudaro:

15.1. termino straipsnis (iki perkėlimo į archyvą);

15.2. archyvinio straipsnio data;

15.3. pastabos dėl termino straipsnio perkėlimo į archyvą.

V. TERMINŲ BANKO SAŲVEIKA SU TERMINŲ BAZĖMIS IR KITAIŠ ŠALTINIAIS

16. Terminų banko valdytojas ir tvarkytojas numato valstybės institucijų turimų terminų bazių terminų perkėlimo į Terminų banką procedūras.

17. Specialiųjų sričių terminų bazių, terminų žodynų duomenis į Terminų banką gali teikti aukštosios mokyklos, mokslo institucijos ir kiti juridiniai arba fiziniai asmenys. Terminų perkėlimo į Terminų banką procedūras numato Terminų banko valdytojas ir tvarkytojas.

18. Terminų žodynai rengiami pagal Kalbos komisijos patvirtintus Bendruosius terminų žodynų rengimo reikalavimus.

19. Terminai iš terminų bazių teikiami remiantis Metodikos 14 dalyje nustatytais termino straipsnio reikalavimais.

VI. DUOMENŲ ĮRAŠYMO Į TERMINŲ BANKĄ IR KEITIMO TVARKA

20. Terminų straipsniai (jų rinkiniai) Kalbos komisijai svarstyti teikiami per LRTB IS Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo nustatyta tvarka.

21. Svarstomą termino straipsnį sudaro:

21.1. terminas;

21.2. apibrėžtis;

21.3. atitikmenys kitomis kalbomis: anglų, vokiečių, prancūzų, rusų, lotynų ir kt., jų gramatiniai duomenys: kalbos dalis, giminė;

21.4. termino gramatiniai duomenys: kalbos dalis, giminė, skaičius; kirčiuotė (pildoma tik neaiškiais atvejais);

21.5. termino sinonimai (jei yra);

21.6. termino santrumpa, sutrumpinimas (jei yra);

21.7. termino pavyzdžiai (jei reikia);

21.8. termino priedai: simboliai, formulės, paveikslai, grafikai ar kt. (jei yra);

21.9. termino šaltinis – teksto, iš kurio paimtas terminas, nuoroda.

22. Kalbos komisija atlieka jai pateiktų terminų straipsnių kalbinę, prireikus ir dalykinę ekspertizę. Ekspertai skiriami Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka. Ekspertai negali būti tiesiogiai su terminų straipsnių rinkinio (-ių) rengimu susiję asmenys. Už atliktą darbą ekspertai atlyginami iš Kalbos programų lėšų pagal autorines sutartis.

23. Kalbos komisijos nustatytu laiku ekspertai raštu pateikia savo išvadas Kalbos komisijos Terminologijos pakomisei. Terminų straipsnių rinkinys (-iai) ir ekspertizės išvados svarstomi Terminologijos pakomisės posėdyje, dalyvaujant to rinkinio teikėjams ar (ir) rengėjams.

24. Jei Kalbos komisijai pateikti terminų straipsniai (jų rinkiniai) turi būti vertinami skubos tvarka, kalbinė ir (ar) dalykinė ekspertizė neatliekama. Tokie terminų straipsniai (jų rinkiniai) teikiami svarstyti Terminologijos pakomisei.

25. Terminologijos pakomisės posėdyje, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo nuostatas, nutariama teikti terminų straipsnių rinkinį (-ius) svarstyti ir aprobuoti Kalbos komisijai (numatomas terminų statusas *aprobuoti*) ar pasirašyti Kalbos komisijos pirmininkui (numatomas terminų statusas *teiktini*) arba siūlyti terminų straipsnių teikėjams (rengėjams) pataisyti terminų straipsnius pagal ekspertizės ir (arba) pakomisės posėdžio išvadas. Prireikus pataisytus terminų straipsnius (jų rinkinį) Terminologijos pakomisė svarsto iš naujo.

26. Terminų ekspertavimo ginčai nagrinėjami ir sprendžiami Kalbos komisijos posėdžiuose.

27. Kalbos komisija, posėdyje apsvarsčiusi Terminologijos pakomisės siūlymus ir terminų straipsnių terminologinę kokybę, priima sprendimą dėl terminų aprobavimo.

28. Terminų straipsnių teikėjai ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo pranešimo apie terminų statuso suteikimą (*aprobuoti* arba *teiktini*) gavimo dienos galutinai parengia terminų straipsnius Terminų bankui.

29. Galutinio terminų straipsnių statuso pažymą įrašo ir terminų straipsnius į Terminų banką įtraukia tik už šį darbą atsakingi Kalbos komisijos darbuotojai.

30. Terminų straipsnių teikėjai gali siūlyti pakeisti Terminų banke esančius terminų straipsnius arba iš viso juos išbraukti. Šie pasiūlymai turi būti motyvuoti. Jie svarstomi Kalbos komisijoje šios Metodikos 20–29 punktuose nustatyta tvarka. Terminologijos pakomisei ir (arba) Kalbos komisijai pritarus terminų straipsnius Terminų banke keičia arba iš jo šalina tik atsakingi Kalbos komisijos darbuotojai. Neesminiai terminų straipsnių keitimai nėra teikiami svarstyti Terminologijos pakomisei ir (arba) Kalbos komisijai, į Terminų banką juos įtraukia atsakingi Kalbos komisijos darbuotojai. Iš keičiamų ar šalinamų terminų straipsnių sudaromi archyviniai terminų straipsniai, jie saugomi Terminų banko archyve.

VII. TERMINŲ BANKO DUOMENŲ NAUDOJIMAS

31. Terminų bankui, kaip duomenų bazei, taikomos Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatos.

32. Aprobuoti, teiktinų terminų straipsniai ir neteiktini terminai, įtraukti į Terminų banką, yra laisvai ir nemokamai prieinami kiekvienam interneto vartotojui.

VIII. TERMINŲ BANKO INFORMACINĖ SISTEMA

33. LRTB IS administruoja Terminų banko valdytojo ir tvarkytojo paskirtas Terminų banko administratorius.

34. LRTB IS programinės įrangos reikalavimai:

34.1. veikia realaus laiko režimu;

34.2. užtikrina darbą WWW aplinkoje per WAN ir duomenų pateikimą bei gavimą per WWW taikomąją programą interneto ryšiu;

34.3. tas pats struktūrinis turinio vienetas vienu metu gali būti administruojamas tik vieno administratoriaus;

34.4. užtikrina duomenų įvedimą iš įvairių šaltinių ir darbą su sukauptais duomenimis interneto technologijų pagrindu;

34.5. kaupia ir leidžia peržiūrėti duomenų archyvą;

34.6. gali būti praplėsta ar pertvarkyta pagal pasikeitusius poreikius ar naujus reikalavimus;

34.7. užtikrina įprastinį veikimą neesminio jos keitimo atveju;

34.8. duomenys saugomi unikodo rašmenų koduote, leidžiančia saugoti, priimti, pateikti ir apdoroti lietuvių ir kitų kalbų simbolius, tarp jų ir kirčiuotas lietuviškas raides.

35. LRTB IS pagrindinės funkcijos:

35.1. registruoti Terminų banko vartotojus. Registruojami Terminų banko valdytojo ir tvarkytojo, taip pat registruotojo vartotojo statusą turintys vartotojai;

35.2. perkelti terminus iš kitų terminų bazių;

35.3. įvesti, koreguoti, pašalinti termino straipsnį;

35.4. atlikti terminų paiešką pagal sritį, termino žodį, jo dalį ar žodžių junginį, kalbą, statusą, šaltinį, terminų teikėją; terminų paieškos rezultatas – terminų sąrašas;

35.5. pateikti visą turimą iš sąrašo pasirinkto termino informaciją;

35.6. tvarkyti terminų archyvą;

35.7. užtikrinti Terminų banko plėtimo galimybę (įtraukiamos naujos sritys, kalbos ir kt.).

IX. TERMINŲ BANKO INFORMACINĖS SISTEMOS SAUGA

36. Terminų banko saugos politika ir elektroninės informacijos saugos valdymo reikalavimai nustatomi Lietuvos Respublikos terminų banko nuostatais, Lietuvos Respublikos terminų banko informacinės sistemos saugos nuostatais, patvirtintais Terminų banko valdytojo ir tvarkytojo, ir kitais saugos politiką įgyvendinančiais dokumentais.

X. TERMINŲ BANKO REORGANIZAVIMAS IR LIKVIDAVIMAS

37. Terminų banko reorganizavimo ar likvidavimo klausimus sprendžia Terminų banko valdytojas ir tvarkytojas.

38. Likviduojamo Terminų banko duomenys perduodami kitam tvarkytojui, archyvui arba sunaikinami Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Pakeitimai:

1.

Valstybinė lietuvių kalbos komisija, Nutarimas

Nr. [N-3 \(162\)](#), 2017-10-05, paskelbta TAR 2017-10-09, i. k. 2017-16018
Dėl Valstybinės Lietuvių kalbos komisijos 2004 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. N-1(90) „Dėl Lietuvos Respublikos terminų banko metodikos patvirtinimo“ pakeitimo